

FUNDACIÓ
VILA CASAS

2017

07

Personas pintadas
Diàleg amb
Josep Ramoneda

Opinió
Quiral
art

GONZALO GOYTISOLO

Amb l'objectiu de promocionar el treball dels artistes programats a l'Espai Volart, la Fundació Vila Casas celebra un cicle de debats on l'activitat creativa dels autors s'emmarca en un context d'actualitat cultural. Moderat pel periodista, filòsof i escriptor Josep Ramoneda, l'acte compta amb la participació de la directora d'art de la Fundació Vila Casas, Glòria Bosch, Gonzalo Goytisoló i un públic format per professionals i amants del món de la cultura.

Presentació

La 7a edició de la trobada bianual Opinió Quiral Art ha estat protagonitzada, en la seva sessió del dia 22 de febrer, per Gonzalo Goytisoló (Barcelona, 1966), un artista que ha celebrat a l'Espai Volart la mostra *Personas pintadas 1987-2016*, una proposta curatorial que li ha permès compilar, per primera vegada, els retrats elaborats per encàrrec. En aquest sentit l'artista declara: "Quant a allò d'oferir al públic experiències genuïnes i innovadores, sóc pintor, treballo principalment a l'oli i em dedico professionalment al gènere artístic més mercenari i carca que existeix: el

retrat per encàrrec. Dins l'ideari de l'art contemporani no es pot caure gaire més baix: tirar d'una fórmula esgotada per a pintar els altres per diners, com una espècie d'artista de lloguer, un venut”.

Amb aquesta declaració d'intencions que ens serveix com a punt de partida d'aquestencontre, Glòria Bosch, directora d'art de la Fundació Vila Casas, inicia la primera intervenció del debat, on assenyala el doble repte al qual s'afronta Goytisolo en intentar mantenir un equilibri entre la personalitat del retratat i la seva mirada pròpia com a pintor.

Altres aspectes que assenyala Bosch, i que també formen part del text de l'autor que acompanya el catàleg de la mostra, són aspectes com l'evolució de la història on “hi ha una estructura en xarxa” i que, per tant, defuig una lectura lineal, la dificultat de l'artista en el món d'avui i la importància de “poder qüestionar les coses” per allunyar-nos de “la qüestió més dogmàtica”.

Debat

La representació d'una ficció

Josep Ramoneda pren la paraula cedida per Bosch i al·ludeix, també, al talent literari del pintor qui, a més, es distancia de la moda actual de la postveritat i no mostra cap recança a dir allò que pensa, un fet que per l'escriptor i filòsof, condiciona la mirada de l'espectador en tant que recolza el perquè d'una proposta centrada únicament en el retrat.

Quan més realista és una obra “més ficció té i, per tant, més mentida és” Goytisolo s'hi mostra d'acord, però apunta que, per ell, totes les obres de l'exposició són ficció i que, per tant, no són realitat: “la única realitat que hi ha —puntualitza— és que hi ha una superfície i una realitat a sobre”. Pel pintor quan

més realista és una obra “ més ficció té i, per tant, més mentida és”.

Seguint la conversa, Ramoneda introdueix la dificultat del gènere pictòric del retrat i l'autoretrat. Pel pintor tot allò que volem fer seriosament, implica dificultat i l'autoretrat —puntualitza— és encara més difícil perquè és un mateix mirant-se i la perspectiva, per tant, “sempre està esbiaixada”.

La dimensió de l'encàrrec

Seguint amb el debat, a Ramoneda li sembla interessant destacar la dificultat en la qual es troba immers el pintor d'avui. En aquest sentit incideix en l'afirmació de Goytisolo quan esmenta que els seus models —els protagonistes de les obres—, l'han triat en ell, fet que, com en tants altres exemples d'autors de la història de l'art, li ha permès tirar endavant. L'artista, confessa, “l'encàrrec, en el meu cas, és un mercenariat. El repte, com a artista, és com fer això de posar-te al servei d'un altre, i fer, al mateix temps, una cosa que tu reconeguis com a pròpia”.

L'art com a forma d'atansar-se al món

En els anys de formació del pintor, el conceptual és el moviment artístic per excel·lència, la qual cosa —afirma Ramoneda—, “necessitava d'un cert coratge” per seguir la seva pròpia via.

Pel pintor, aquesta dificultat no va ser tal, atès, a què en totes dues branques; la paterna, sobradament coneguda i, la materna, amb quatre generacions d'artistes amateurs, es respirava l'art.

Per a l'artista barceloní a l'art conceptual li succeeix quelcom semblant a la realitat, en el sentit que per explicar i explicar-nos el món, creem models, fet que converteix la teoria de l'art en quelcom independent a la realitat i que, conseqüentment, esdevindrà un dogmatisme. “Busques la puresa de la realitat i qualsevol desviació és una traïció o un perill” , en certa manera és com el que succeeix en el món natural —assegura— on passen “tota mena de coses impossibles i on la teoria no importa”. Allò que verdaderament interessa al pintor és l'estat latent de l'art al qual es refereix com “una cosa viva i híbrida perquè, en certa manera, és quelcom que es relaciona amb la vida i amb el món, encara que ho fa a través de les teories”. És per això que l'artista s'ho mira amb certa distància.

“Entre Duchamp i Jeff Koons hi ha un gran abisme. I aquest gran abisme, sentència, el provoca el conceptual” Ramoneda connecta la qüestió amb la ruptura que, al seu entendre, va provocar el conceptual i que té una lectura dramàtica en l'escenari actual dominat per Jeff Koons i la cultura del kitsch. Per contra —assegura—, això no passava amb les avantguardes que partien d'un coneixement de l'ofici. “Entre Duchamp i Jeff Koons hi ha un gran abisme. I aquest gran abisme, sentència, el provoca el conceptual”.

Goytisolo assenteix, però afegeix que per a ell, els dos artistes cabdals en l'art del segle XX són Salvador Dalí i Andy Warhol, “tots dos feien una obra, i eren molt conscients del que el públic esperava d'ells”, és a dir, van ser els responsables d'introduir el mercat.

Les possibilitats de les tècniques artístiques

En aquest punt del debat, Ramoneda insereix la importància de la disciplina fotogràfica que, tanmateix, durant molt de temps “va ser menystinguda”.

Per Goytisolo la fotografia ha aconseguit posicionar-se en l'art del segle XX, en part —assegura— perquè és també una forma d'emetre imatges massives. Al llarg del segle passat vàrem estat supeditats a l'esclat de la imatge que “en part —declara— són fotogràfiques, cinematogràfiques, publicitàries i propagandístiques” fet que, sens dubte, fa més entenedor, el vincle estret que separa la pintura i la fotografia. El cinema digital, per exemple, permet manipular la realitat; “la multiplicació d'estímuls provoca la multiplicació de camins” —menciona— perquè, segons ens diu, la gent necessita crear models i pensar que la història i la història de l'art progressen, però, cap a on?, es pregunta.

La ficció en l'art

James G. Ballard —afirma Ramoneda—, “deia que vivim embolcallats d'un núvol de ficció tan gran que la funció de l'art ja no hauria de ser crear més ficcions, sinó realitats, malgrat que, la realitat també és una ficció —puntualitza— però que té un fonament de realitat”. Així mateix, l'escriptor el qual es mostra d'acord amb la idea del pintor, fa menció al llibre *Sapiens* de l'historiador israelià Yuval Noah Harari, que considera “la capacitat de crear ficcions i creure'ns-les” com el fet diferencial entre l'ésser humà i els animals; un fet que ens ha permès avançar. Així mateix, el filòsof i periodista es mostra d'acord amb la idea que, si bé durant molt de temps l'evolució era marcada per ideologies teleològiques, les grans ideologies del moment es “basteixen des del principi de que la història és un camí de salts, però amb un objectiu final” i, això —afirma— ha decaigut”. Per Ramoneda, l'art no pot ser aliè a l'emoció estètica i es pregunta per què les obres d'avui no poden provocar les mateixes emocions que, per exemple, una obra de Fidies i, insisteix en què l'art no es pot mirar d'una manera lineal, com si les etapes actuals “cremessin” les anteriors.

L'art no pot ser aliè a l'emoció estètica

Seguint amb aquesta temàtica, Gonzalo Goytisolo conclou que l'estètica no és quelcom “que quedi bonic”, és una cosa més profunda que ens ajuda a entendre millor el món i a nosaltres mateixos, “no és factual”, i que conté un valor contrastable, al temps que emocional i anímic i que la converteix —assevera—, en una mena d'informació genòmica. Una qüestió, aquesta, del tot encertada per Ramoneda que entén l'art com a obra oberta i amb una vida pròpia després que el seu creador se n'hagi després, fet —assenyala— que el va portar a escriure *El sentit íntim*. Un altre assumpte que destaca l'escriptor és la diferència entre el coneixement científic i artístic; el primer ho és d'universals i, el segon, de particulars, la qual cosa —sosté— no aproven els teòrics —filòsofs o científics—.

Conclusió

“Hi ha una particularitat del retrat que el posa en una esfera diferent a la resta de gèneres artístics, i de la qual en certa manera ja ens va parlar Oscar Wilde a la seva novel·la *El retrato de Dorian Gray*. Per la naturalesa especulativa de la nostra intel·ligència, els sers humans sentim la necessitat de trobar sentit a les coses, constantment i gairebé sense adonar-nos-en. Per això no podem evitar fer projeccions mentals que ens ajudin a interpretar-les, i els atribuïm característiques que no els són pròpies” afirma Gonzalo Goytisolo i conclou: “Entre els objectes artístics que es puguin fer, n'hi ha pocs amb tanta capacitat per a generar en nosaltres tota classe de fantasmes com un retrat. Per això fer-ne un és un tema una mica més delicat i menys innocent del que pugués semblar, perquè si es fa correctament produeix la il·lusió d'haver capturat una part de l'esperit de la persona retratada, i amb ell el seu fantasma.”

Natàlia Chocarro Bosom

Crèdits

Gonzalo Goytisolo, artista i comissari de l'exposició “Personas pintadas” / Glòria Bosch, directora d'art Fundació Vila Casas / Josep Ramoneda, moderador / Natàlia Chocarro, coordinadora del cicle Opinió Quiral Art.

ESPAI VolART BARCELONA

ESPAI VolART2 BARCELONA

FUNDACIÓ VILA CASAS

ESPAI VolART / Espai Volart 2
Carrer Ausiàs Marc, 22
08010 Barcelona
Tel. +(34) 93 481 79 85
espaivolart@fundaciovilacasas.com

CAN FRAMIS BARCELONA

Can Framis
Carrer Roc Boronat, 116-126
08018 Barcelona
Tel. +(34) 93 320 87 36
canframis@fundaciovilacasas.com

CAN MARIO PALAFRUGELL

Can Mario
Plaça Can Mario, 7
17200 Palafrugell (Girona)
Tel. +(34) 972 306 246
canmario@fundaciovilacasas.com

PALAU SOLTERRA TORROELLA

Palau Solterra
Carrer Església, 10
17257 Torroella de Montgrí (Girona)
Tel. +(34) 972 761 976
palausolterra@fundaciovilacasas.com

www.fundaciovilacasas.com

Opinió
Quiral
art

Any 2017
Número 07
Març 2017
© Fundació Vila Casas

Impressió:
Impremta Pagés Anglès
Fotomecànica:
Impremta Pagés Anglès

DL B 26123-2014
Disseny gràfic:
www.anaclapes.com